

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра «Дизайн»

(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор (перший проректор)

_____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ППН06 СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ДИЗАЙНІ АРХІТЕКТУРНОГО
СЕРЕДОВИЩА**

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність _____ 191 «Архітектура та містобудування»
(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) _____ Архітектура та містобудування
(назва освітньої програми (спеціалізації))

інститут, факультет _____ Фізико-технічний інститут, факультет будівництва, архітектури та
дизайну
(найменування інституту, факультету)

мова навчання _____ державна

2019 рік

Робоча програма _____ ППН03 «Сучасні тенденції у дизайні архітектурного середовища» _____

(назва навчальної дисципліни)

для студентів спеціальності «191 Архітектура та містобудування» _____

освітня програма (спеціалізація) _____ Архітектура та містобудування _____
(назва освітньої програми (спеціалізації))

« 20 » 08 _____, 2019 року – 14 с.

Розробники: _____ доцент, канд. арх., Гой Б.В. _____
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Дизайн»

Протокол від « 20 » _____ 08 _____ 2019 року № _____ 1 _____

Завідувачка кафедри _____ «Дизайн» _____
(найменування кафедри)

« 20 » _____ 08 _____ 2019 року _____ (підпис) (І.С.Рижова)
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету
_____ будівництва, архітектури та дизайну _____
(найменування факультету)

Протокол від « 05 » _____ 09 _____ 2019 року № _____ 1 _____

« 05 » _____ 09 _____ 2019 року Голова _____ (підпис) (В.О.Савченко)
(прізвище та ініціали)

_____ 2019 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>19 «Архітектура та будівництво»</u> (шифр і найменування)	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність <u>191 «Архітектура та містобудування»</u> (код і найменування) (освітня програма: <u>«Архітектура та містобудування»</u> (найменування))	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		2м	2м
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 6	Освітній ступінь: магістр	Лекції	
		14 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	11 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		76 год.	109 год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1/2

для заочної форми навчання – 1/11

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни «Сучасні тенденції у дизайні архітектурного середовища» - надання студентам знання з комплексного формування міського середовища, що включає комплекс умов для створення задуманих автором вражень. Дійти цієї мети можливо завдяки трьом самостійним структурним рівням – процесу, простору, предметному комплексу, які працюють тільки разом.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасні тенденції у дизайні архітектурного середовища» є:

- познайомити з характеристиками і особливостями провідних видів сучасного дизайну архітектурного середовища;
- розглянути загальні положення сучасного дизайну архітектурного середовища як суспільного явища;
- ознайомити із елементами композиції в сучасному дизайні та особливостями композиційного формування середовищних структур;
- вивчити прийоми і методи комплексного формування сучасного дизайну міського та архітектурного середовища;
- надати знання з алгоритму проектного процесу формування сучасного дизайну міського та архітектурного середовища;
- навчити студента бачити проблемну ситуацію в сучасному дизайні архітектурного середовища та знаходити шляхи вирішення проблеми через звернення до світового досвіду і через пошук індивідуального підходу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати

загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК04. Здатність усно та письмово спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) рідною й іноземною мовами.

ЗК08. Здатність генерувати нові ідеї (творчість, креативність).

ЗК10. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

фахові компетентності:

С(Ф)К06. Здатність до розуміння теорії містобудування: формування систем розселення, районного планування, урбаністики, структури генерального плану, економіки містобудівних систем, благоустрою та інженерному обладнанню територій, реновації територій, естетики архітектурно-містобудівного середовища.

С(Ф)К11. Здатність до системного аналізу і оцінки природно-кліматичних, екологічних, інженерно-технічних, соціально-демографічних і архітектурно-містобудівних умов архітектурного експериментального концептуального проектування та моделювання, при проведенні натурного обстеження, обмірних і геодезичних робіт, при розрахунку балансу території, структури населення, мереж культурно-побутового обслуговування.

С(Ф)К21. Знання та розуміння особливостей виробництва і використання сучасних будівельних матеріалів і технологій при прийнятті концептуальних, експериментальних прогностичних проектних рішень щодо оздоблення екстер'єрів та інтер'єрів будівель і споруд, малих архітектурних форм проектах благоустрою міських і ландшафтних територій, концептуальних проектах реконструкції та реставрації історичних і сучасних пам'яток архітектури і містобудування.

очікувані програмні результати навчання

ПРН1. Реалізувати знання основних понять, термінів і значень, професійної мови спілкування в сфері архітектури та містобудування: теорії архітектури, реконструкції, реставрації архітектурних об'єктів, ландшафтної архітектури, інформаційних технологій в архітектурі.

ПРН2. Володіти логікою та методологією наукового пізнання, розвивати теоретико-методологічні та типологічні підходи до вирішення проблем формування архітектурно-містобудівного та ландшафтного середовища.

ПРН7. Застосовувати енергоефективні та інші інноваційні технології при проектуванні та реконструкції об'єктів міського середовища

ПРН15. Формувати концепції і теоретичні засади в галузі природничих, гуманітарних і технічних наук при аналізі і прийнятті рішень в сфері архітектури і містобудування.

2. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1 Сучасні тенденції розвитку дизайну архітектури містобудівного середовища

Змістовний модуль 1 Системний підхід до формування дизайну архітектурного середовища у всіх його проявах та інноваційні стратегії їх розвитку

Тема 1 Культурологічні основи і засади дизайну архітектурного середовища у всіх його проявах

1. Поняття «простір», «архітектура», «дизайн», «культурологія», «середовище».

2. Сутність дизайну архітектурного середовища: дизайн і людина, динамічний характер дизайну, доцільність і краса використання наукових даних.

3. Соціальний характер дизайну.

4. Економічні аспекти.

Тема 2 Еволюція і типологія об'ємно-просторових структур

1. Типи побудови екстер'єрних та інтер'єрних просторів та організація в них діяльності.

2. Структури тільки з внутрішнім простором; без простору; такі, що мають внутрішній простір і зовнішній об'єм; структури з об'ємом і внутрішніми не перекритими просторами.

3. Принципи «additio» і «divisio».

4. Типи міжпросторових зв'язків, взаємодія внутрішнього та зовнішнього середовищ.

Тема 3 Критерії та прийоми гуманізації громадських просторів в міському та архітектурному середовищі

1. Передумови та критерії гуманізації громадських просторів в міському середовищі.
2. Визначення поняття «гуманізація».
3. Прийоми гуманізації архітектурного середовища громадських просторів в міському середовищі.

Тема 4 Соціально-містобудівні передумови реновації громадських просторів та особливості гуманізації громадських просторів в міському та архітектурному середовищі

1. Передумови реновації громадських просторів у XXI ст.
2. Критерій «неперервності реновації» простору.
3. Критерій «осучаснення» простору.
4. Аспекти гуманізації громадських просторів в міському середовищі.
5. Диференціація громадських просторів в міському середовищі.
6. Підсистеми композиційної організації міських площ.

Змістовий модуль 2 Інновації в технології формування об'єктів міського та дизайну архітектурного середовища

Тема 5 Сучасний досвід і тенденції розвитку дизайну архітектурного середовища

1. Формування системи «дизайн архітектурного середовища» в сучасній архітектурній теорії, архітектурно-дизайнерській практиці, освітньому процесі.
2. Зарубіжний і вітчизняний досвід формування середовища життєдіяльності людей методами архітектурного дизайну.
3. Тенденції розвитку архітектурного дизайну багаторівневих міських просторів (вітчизняний та зарубіжний досвід). Полістілічність, поліконцептуальність.

Тема 6 Сучасні тенденції розвитку середовищних систем

1. Сучасні тенденції вдосконалення архітектурно-планувальної організації міської інтер'єру методами архітектурного дизайну.
2. Цільові установки розвитку архітектурного дизайну в багаторівневої міському середовищі.
3. Дизайн архітектурного середовища громадських просторів.
4. Архітектурний дизайн як один із засобів вирішення проблем взаємодії природних і урбанізованих елементів при формуванні архітектурно-просторового середовища.
5. Сучасні тенденції вдосконалення реконструкції промислового середовища під інші функції методами архітектурного дизайну.
6. Ландшафтний дизайн у формуванні громадських просторів в міському середовищі.

7. Світловий дизайн, система візуальних комунікацій (інформація, реклама, навігація) в сучасних умовах розвитку багатофункціональної середовища. Злиття видів дизайну (світло-і інтерактивний дизайн, рекламний дизайн і світло дизайн).

8. Тенденція синтезу мистецтв для створення індивідуального образу багатофункціональної середовища.

9. Сучасні тенденції вдосконалення реконструкції промислового середовища під інші функції методами архітектурного дизайну.

10. Комплексне використання всіх засобів архітектурного дизайну

Тема 7 Сучасні тенденції розвитку середовищних об'єктів.

1. Сучасні тенденції архітектурного дизайну об'єктів різного призначення:

2. Диференціація функцій і будови.

3. Інтеграція призначень - багатофункціональні громадські центри, з відповідною просторовою організацією.

4. Зрощування, «перетікання» середовища просторів «відкритих» і «закритих», стирання кордонів між ними - за рахунок чергування великомасштабних форм інтер'єрів суспільні.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		лк	пр	лаб	інд	с.р.		лк	пр	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1 Сучасні тенденції розвитку дизайну архітектури містобудівного середовища													
Змістовний модуль 1 Системний підхід до формування дизайну архітектурного середовища у всіх його проявах та інноваційні стратегії їх розвитку													
Тема 1 Культурологічні основи і засади дизайну архітектурного середовища у всіх його проявах	16	2	4			10	17		1				16
Тема 2 Еволюція і типологія об'ємно-просторових структур	16	2	4			10	19	2					17

Тема 3 Критерії та прийоми гуманізації громадських просторів в міському та архітектурному середовищі	16	2	4			10	17		1			16
Тема 4 Соціально-містобудівні передумови реновації громадських просторів та особливості гуманізації громадських просторів в міському та архітектурному середовищі.	16	2	4			10	20	2				18
Разом за змістовим модулем 1	64	8	16			40	73	4	2			67
Змістовий модуль 2 Інновації в технології формування об'єктів міського та дизайну архітектурного середовища												
Тема 5 Сучасний досвід і тенденції розвитку дизайну архітектурного середовища.	16	2	4			10	18	2				16
Тема 6 Сучасні тенденції розвитку середовищних систем.	16	2	4			10	14		2			12
Тема 7 Сучасні тенденції розвитку	24	2	6			16	15	1				14

середовищних об'єктів.												
Разом за змістовим модулем 2	56	6	14			36	47	3	2			42
Усього годин	120	14	30			76	120	7	4			109

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Освоєння завдань з архітектурно-дизайнерського проектування. Композиційні та естетичні засади проектування середовищних об'єктів. Виконання клаузури на тему «дизайн архітектурного середовища».	4
2	Проектний процес формування архітектурного середовища. Проектний аналіз і дизайн-концепція. Робота з генпланом. Функціональне зонування простору. Специфіка системного проектування паркових ансамблів.	4
3	Дизайн середовища вулиці (площі, скверу). Клаузура: «Візуальні комунікації вулиці міста»; «фактори формування сучасного образу міста»; «організація предметно-просторового середовища площі».	4
4	Загальні відомості про робочі креслення. Виконання генплану паркового ансамблю. Виконання дендрологічного плану парку. Оформлення відомості рослин	4
5	Дизайн середовища житлового двору. Клаузура: «Благоустрій житлового двору».	4
6	Виконання плану та ескізу просторової структури громадського комплексу в парковому ансамблі. Виконання креслень. Функціональне зонування приміщень громадської будівлі.	4
7	Проект на вільну тему (згідно напрямку магістерської роботи). Проект фрагмента середовищного ансамблю (комплексу). Клаузура: «Площа перед громадським комплексом», «Комплексне формування середовища міської набережної»; «Дизайн пішохідної вулиці» та ін. Розробка стильового рішення та колірної гами комплексу в просторі. Виконання ескізів, замальовок.	6
	Разом	30

Сучасна освіта будується, насамперед, на формування у майбутніх спеціалістів у сфері дизайну необхідних компетентностей, серед яких важливою є здатність до самостійної роботи, тому, під час вивчення курсу «Історія інтер'єру» поряд з аудиторними заняттями підвищена увага приділяється організації і проведенню самостійної роботи.

Метою самостійної роботи є активізація засвоєння студентами теоретичних знань, формування навичок творчого опрацювання навчального матеріалу для підготовки до контрольних заходів та заступання у подальшій роботі.

Самостійна робота студентів повинна стимулювати прагнення до наукового пошуку, створювати умови для професійного зростання та самовдосконалення.

Зміст самостійної роботи з курсу «Сучасні тенденції у дизайні архітектурного середовища» полягає у:

- опрацюванні студентами матеріалу лекцій, які були прочитані напередодні з використанням рекомендованої базової і додаткової літератури;
- опрацювання студентами розділів програми, які не висвітлюються на лекціях;
- розв'язання завдань-прикладів, які виносяться для додаткового домашнього опрацювання матеріалу з тем курсу;
- підготовки додаткового матеріалу у вигляді стислої доповіді з проблемних питань дисципліни для обговорення під час лекційних та практичних занять з використанням сучасних інформаційних технологій;
- підготовки до поточного та підсумкового контролю, заліку або іспиту.

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Графічне завдання 1. Проаналізувати аналоги дизайну публічних просторів поч. ХХІ ст.; Оформлення креслення № 1	
2	Графічне завдання 2. Фотофіксація ділянки проектування. Проведення містобудівного, аналізу, аналіз споживачів простору, аналіз існуючих процесів і сценаріїв. Виконання креслень дизайн-концепції міського простору. Оформлення креслення № 2	
3	Графічне завдання 3. Вирішити композиційну структуру міського простору в декількох варіантах відповідно до головної дизайн-концепції; Пошуки графічного оформлення креслень. Оформлення креслень.	
4	Графічне завдання 4. Виконання креслень деталізації дизайн-концепції міського простору.	
5	Графічне завдання 5. Вивчення практичного досвіду і тенденцій розвитку сучасного дизайну публічних просторів.	
6	Графічне завдання 6. Графічне креслення № 3 Концепції дизайну публічного простору міста.	

7	Графічне завдання 7. Детальна проробка архітектурно-дизайнерської теми публічного простору. Вибір ведучого елемента композиції, дизайнерських засобів.	
	Разом	76

6. Методи навчання

Проблемне викладання лекційного матеріалу – для розвитку активної участі студентів у вирішенні поставленої задачі.

Практичні заняття – для закріплення знань, отриманих на лекціях.

Лекції – як розповідь із описовим розкриттям основних складових дисципліни.

Самостійна робота – як активний метод поглибленого вивчення дисципліни.

Консультації – як один із ефективних методів індивідуального навчання, мета якого – роз'яснення найбільш складних, незрозумілих для студентів питань.

Розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу.

Пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;

Бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;

Ілюстрація – для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (рисунок, схеми, графіки);

Практична робота – для використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань;

Проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

7. Очікувані результати навчання з дисципліни

Студент повинен знати основні композиційні прийоми і графічні засоби проектування об'єктів архітектурного середовища; особливості створення об'єктів у різних архітектурно-планувальних стилях; типи садово-паркових ландшафтів, середовищних ансамблів, вулиць міста.

8. Методи контролю

При контролі ритмічності навчання студентів використовуються:

- поточний контроль при експрес-опитуванні в ході лекцій;
- контроль виконання завдань до практичних занять;
- рубіжні контролю знань;
- контроль при здачі усного заліку.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100
15	15	15	15	15	15	10	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з дисципліни «Сучасні тенденції у дизайні архітектурного середовища» для магістрів денної форми навчання спеціалізації 191 – Архітектура та містобудування, Запоріжжя, НУ «Запорізька політехніка», 2019. – 77 с.

2. Методичні вказівки для практичних занять з дисципліни «Сучасні тенденції у дизайні архітектурного середовища» (для магістрів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» /Національний університет «Запорізька політехніка»; уклад.: 2019 – 47 с.

3. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Сучасні тенденції у дизайні архітектурного середовища» (для магістрів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» /Національний університет «Запорізька політехніка»; уклад.: 2019 - 53 с.

11. Рекомендована література

Базова

1. Агранович – Пономарева Е.С. (2009). Справочное издание «Архитектурный дизайн: словарь-справочник» [под общ. Ред. Е.С.Агранович – Пономаревой]. Ростов н/Д:Феникс. 342 с.
2. Вотінов М. А. (2015). Реновация и гуманизация общественных пространств в городской среде: монография / Харьков нац. ун-т гор. хоз-ва им. А. Н. Бекетова. Харьков : ХНУГХ, 153 с.
3. Маклакова Т. Г. (2008). Высотные здания: градостроительные и архитектурно-конструктивные проблемы проектирования. М: Издательство Ассоциации строительных вузов, 158 с.
4. Габрель М. М. (2004). Просторова організація містобудівних систем. Київ: Видавничий дім АС.С., 400 с.
5. Грашин А. А. (2004). Методология дизайн-проектирования элементов предметной среды. М.: Архитектура-С, 232 с.
6. Елизарова, Л.В. (2008). Экология города: теория, практика, участие общественности: научно-популярное издание. Минск, Издательство «ВЭВЭР», 236 с.
7. Минервин Г.Б., Ермолаев А.П., Шимко В.Т., Ефимов А.В., Щепетков Н.И., Гаврилина А.А., Кудряшов Н.К. (2004). Дизайн архитектурной среды: учеб. для вузов. М.: Архитектура – С, 504 с.
8. Иконников А.В. (2006). Пространство и форма в архитектуре и градостроительстве. Москва: КомКнига, 352 с.
9. Крижановська Н. Я., (2010). Открытые архитектурные пространства центра Харькова: монография. Харьков: ХНАМГ, 219 с.
10. Крижановська Н. Я., Вотінов М. А. (2016). Принципы гуманизации архитектурно-градостроительной инфраструктуры в крупнейших городах Украины (на примере города Харькова): монография. Харьков. нац. ун-т гор. хоз-ва им. А. Н. Бекетова. Харьков: ХНУГХ, 186 с.
11. Крижановська Н. Я., Вотінов М. А. (2012). Формирование открытых архитектурных пространств в городской среде: монография. Белгород: БГТУ, 158 с.
12. Лазарева А. Г. (2006). Архитектура, строительство, дизайн: учебник. Ростов н/Д: Феникс, 316 с.
13. Нефедов В.А. (2002). Ландшафтный дизайн и устойчивость среды. СПб.: «ПОЛИГРАФИСТ», 295 с.
14. Рижова І.С., Прусак В.Ф., Мигаль С.П. Резанова Н.О. (2017). Дизайн середовища: Словник-довідник / За ред. д.філософ.н., проф. І.С.Рижової. Львів: Простір-М. 360 с.
15. Русанова І В., Шульга Г. М. (2009). Інженерний благоустрій території: навч. Посібник. Львів: Растр-7, 218 с.

Додаткова

1. Иодо И.А., Потаев Г.А. (2003). Основы градостроительства и территориальной планировки: учеб. для вузов. Минск: «Универсалпресс», 216 с.
2. Локотко А. А. (2008). Современные тенденции урбодизайна./ Диссертация на соискание ученой степени магистра архитектуры. Мн.: БНТУ. Кафедра «Дизайн архитектурной среды», 80 с.
3. Радионова Л. А. (2015). Город как социальная система: хрестоматия // Харьков. нац. ун-т город. хоз-ва им. А. Н. Бекетова. Харьков: ХНУГХ им. А. Н. Бекетова, 163 с.
4. Шимко, В.Т. (2006). Архитектурно-дизайнерское проектирование городской среды: учебник для вузов. М: Архитктура- С, 384 с.
5. Шимко В.Т. (2000). Комплексное формирование архитектурной среды. Основы теории. М.: МАРХИ, Изд-во СПЦ-принт, 108 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського URL: [www. dnrb. gov.ua/](http://www.dnrb.gov.ua/)
3. Бібліотека українських підручників URL: <http://pidruchniki.ws/>